

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВІДЕОЗЙОМОК.

Люди беруть свої камери з собою в різні місця і фотографують або знімають на відеокамеру все, що бачать навколо – природу, тварин, людей. Фотографуючи певні події, пейзажі чи пам'ятки архітектури ми ніколи не звертаємо увагу на людей, які зовсім випадково потрапляють до об'єктивів наших камер.

На вулицях міст все більше з'являється різної оптичної техніки: від камер на фасадах будинків до систем відеоспостереження за дорожнім рухом. Більш того, за багатьма стежать вже і на роботі. Та й самі українські компанії застосовують відеозйомку не тільки з метою збереження майна або охорони порядку, але і для превентивних заходів щодо представників влади. Зараз вже не здивуєш різні контролюючі органи, робота яких у приміщенні суб'єктів, які перевіряються фіксується на носії інформації. Тобто процес набирає глобальних масштабів.

Під поняттям «фото-, кіно-, теле-, чи відеозйомка» слід розуміти процес фіксації фактів на відповідні фото-, кіно-, теле-, чи відеоносії.

Оскільки процес відповідної зйомки може суттєво порушувати певні особисті немайнові права фізичної особи - Цивільний кодекс України передбачає, що фізична особа може бути знята на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку лише за її згодою. Згода фізичної особи може виражатись як у письмовій, так і в усній формі в залежності від обставин, при яких провадиться відповідна зйомка. Невтручання в особисте і сімейне життя при проведенні фото-, кіно-, теле-і відеозйомок керується цивільним законодавством, а саме ст. 307 Цивільного кодексу України.

Стаття 32 Конституції України передбачає, що не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Відповідно до п. 2 ст. 21 Закону України "Про інформацію" під конфіденційною інформацією розуміється інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень.

Для початку необхідно розібратися в тому, які ж місця відносяться до публічних (громадських) місць, а які до приватних (місця особистого користування).

Проаналізувавши характеристики різних місць, ми дійшли висновку, що публічні місця – це ті місця в яких:

по-перше можлива присутність осіб, які не належать до членів сім'ї, або близьких знайомих;

по-друге – це місця, в яких особа не сподівається усамітнитись чи якимось чином відкривати частини свого приватного життя з надією, що цього ніхто не побачить.

До таких місць слід віднести вулиці, площі, людні місця, або ж, наприклад, кімнати для переговорів, робочий кабінет, в якому часто можна зустріти сторонніх осіб.

Як правило відкрите фотографування та знімання на відеокамеру в громадських місцях є абсолютно законними, за виключенням деяких випадків:

- не можна знімати, навіть відкрито, в місцях, які визнані місцями особистого користування, таких як, наприклад, туалети, роздягальні, ванні кімнати;
- не можна знімати без дозволу в транзитних будівлях, будівлях суду, урядових будівлях і т. д.;
- не можна знімати на фото чи відеокамеру, якщо своїми діями ви заважаєте працювати міліції, пожежникам, або медичним працівникам;
- не можна знімати в громадських місцях, які є приватною власністю, якщо наявне попередження про заборону зйомок.

Треба сказати, що не дивлячись на те, що на підприємстві (в офісі) можуть бути приміщення, що підпадають під поняття публічності, наприклад, робочі кабінети, конференц-зали, але це не означає, що в таких місцях можна знімати без згоди, оскільки щоденний процес виконання трудових обов'язків не можна назвати заходом публічного характеру. Отже, в так званих публічних місцях зйомка дозволена. Проте, стаття 29 Кодексу Законів про працю зобов'язує роботодавця проінформувати працівника під розписку про умови праці. Простіше кажучи, згода працівника на зйомку має бути виражена письмово. Відсутність письмової згоди працівника на відеозйомку на робочому місці, дозволяє стверджувати про те, що запис проводиться незаконно. Однак всі відеоспостереження мають бути відкритими. Тобто, якщо в приміщенні або навіть на вулиці відеокамери не досяжні для людського ока (або відсутні відповідні повідомлення про відео спостереження чи зйомку), то такий відеозапис здійснюється незаконно.

Отже, камери спостереження в громадських місцях повинні знаходитися на видному місці, або ж принаймні повинне бути попередження про проведення зйомок або спостереження.

Зовсім по іншому ж відносяться до проведення зйомок в приватних місцях. Отже, які місця можна назвати приватним (місцями особистого користування). На нашу думку це перш за все, як правило, приміщення, або окремі кімнати в приміщеннях, такі як туалети, роздягальні, ванні кімнати, квартири, або ж інша приватна власність, яка займає певну територію (мається на увазі, наприклад, приватний будинок і прибудинкова земельна територія).

В таких місцях зйомка або ж відеоспостереження без дозволу особи, яку знімають взагалі заборонена. Звісно і в цьому випадку існують винятки щодо проведення зйомок. Наприклад, у Законі України "Про оперативно-розшукову діяльність" зазначено, що підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність мають право негласно знімати інформацію з каналів зв'язку, застосовувати інші технічні засоби отримання інформації тільки за рішенням суду. Однак проведення оперативно-розшукової діяльності, у тому числі проведення фото-, кіно- і відеозйомки, іншими приватними організаціями або особами забороняється.

Звісно найкращий спосіб уберегти себе від зайвих проблем та «судових переслідувань» - це отримати згоду від особи, яку ви збираєтесь знімати, або ж отримати згоду на зйомки в місцях, в яких знімати, як правило, заборонено. Отже,

зйомка фізичних осіб у приватних місцях або у місцях, де особа має право розраховувати на спокій, може бути здійснена лише з їх згоди.

Окремо також необхідно наголосити на тому, що одним з найважливіших нюансів отримання згоди на проведення зйомок є зйомки неповнолітніх, малолітніх чи недієздатних осіб. В таких випадках необхідно отримувати згоду від тих осіб, які повністю усвідомлюють значення дій та наслідки, які можуть настати після оприлюднення результатів зйомок, наприклад у батьків, опікунів чи усиновителів.

Існують декілька способів отримати згоду від особи, яка потрапить в об'єктив вашої камери:

1. Ясно виражена згода. Згода дана в письмовому вигляді. Це звісно найкращий варіант отримання згоди. Найкраще підходить для фотозйомок, оскільки на фото не видно чи надала особа усну згоду.
2. Усна згода. Особа може в усній формі перед камерою виразити свою згоду на зйомки та транслювання результатів зйомок в засобах масової інформації. Таким видом отримання згоди як правило користуються журналісти під час інтерв'ю з фізичними особами. Це досить зручно.
3. Мовчазна згода. Це коли особа знала й бачила що її знімають на фото чи відеокамеру, але не виразила своїх заперечень щодо проведення зйомок. Мовчазну згоду також можна давати у вигляді звичайного кивка перед відеокамерою після питання про згоду на проведення зйомок.

В окремих випадках згода особи на зйомку припускається, тобто фізична особа вважається такою, що погодилась на зйомку, поки вона не висловить своє заперечення проти цього. До таких випадків презумпції згоди на знімання фізичної особи на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку належать зйомки, які проводяться відкрито на вулиці, на зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру. У випадку, коли фізична особа заперечила щодо її фіксації на відповідну плівку, то зйомка повинна бути припинена, а моменти з її участю вилучені. І при цьому зовсім не важливо, чи ця зйомка проводилась відкрито, чи методом «прихованої камери».

Але окрім випадків заборони зйомки, Цивільний кодекс також надає фізичній особі можливість захисту і у випадку, коли вона попередньо погодилась на знімання її на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку. Особа, яка надала згоду на проведення зйомок її в приватних місцях, може вимагати негайного їх припинення. І зйомки необхідно буде припинити одразу ж після вимоги.

В цьому ж випадку фізична особа має також право вимагати припинення її публічного показу в тій частині, в якій це стосується її особистого життя. Це означає, що, наприклад, коли знято цикл передач про відому людину, в одній з яких вона поширила інформацію, яка стосується її особистого життя, а потім передумала щодо оприлюднення цієї інформації, то вона вправі вимагати від відповідної телерадіокомпанії вилучення цієї частини інтерв'ю з даного циклу. Аналогічно, коли фотомитець здійснив серію знімків і створив виставку, то будь-яка особа, яка вважає, що та чи інша фотографія з її зображенням якимось чином порушує її право на

особисте життя, то вона вправі вимагати вилучення цієї фотографії з виставки. Зрозуміло, що процес демонтажу знятого матеріалу чи виставки є доволі тривалим та складним, і тому особи, які проводили відповідні зйомки за попереднім погодженням з фізичною особою, мають повне право вимагати від останньої відшкодування всіх витрат, що пов'язані з демонтажем виставки чи запису. До переліку даних витрат слід відносити як реальні збитки, так і упущений дохід, а також моральну шкоду.